

15.10.2020

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi

**KIRJALLINEN LAUSUNTO EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN
ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON ASIAKASMAKSUISTA
ANNETUN LAIN, SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUSETELISTÄ ANNETUN LAIN 3 §:N JA
TUOMIOISTUINMAKSULAIN 5 §:N MUUTTAMISESTA**

Re: HE 129/2020 vp

Kuluttajaliitto- Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja esittää siitä seuraavat huomiot:

Yleisesti

Kuluttajaliitto kannattaa asiakasmaksujen uudistamista valtakunnallisesti ja hallituksen esitys asiakasmaksuista annetun lain muuttamiseksi sisältää kaivattuja parannuksia kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden oikeusasemaan. Hyvää hallituksen esityksessä asiakasmaksulaiksi on myös, että kun maksut yhtenäistyvät ja asiakasmaksuja koskeva lainsäädäntö tarkentuu, paranee eri puolella Suomea asuvan väestön yhdenvertaisuus. Kuluttajaliitto ei kuitenkaan pidä nyt esitettyjä parannuksia riittävinä vaan ainoastaan hyvänä alkuna potilaiden oikeusaseman parantamiseksi.

Tarkemmat huomiot hallituksen esityksestä

Kuluttajaliiton kanta on, että perusterveydenhuollon vastaanottoiminnan lääkäri- ja hoitokäyntien tulee olla tulevaisuudessa maksuttomia. Hoitajakäyntien maksuttomuus ja muut maksuttomuuden laajennukset ovat kuitenkin hyvä alku kaikkein heikommassa asemassa olevien henkilöiden terveyspalveluiden turvaamiseksi. Alaikäisten potilaiden poliklinikkamaksujen poistaminen on tarpeellinen uudistus lapsiperheiden aseman parantamiseksi.

Kuluttajaliiton mielestä asiakasmaksulain maksukatto, lääkekustannusten vuosiomavastuu sekä sairaskorvauslain mukaisesti korvattavien matkakustannusten maksukatto tulisi yhdistää ja laskea nykyistä selkeästi alemmalle tasolle. Kuluttajaliitto on sitä mieltä, että alkuvuoteen kasautuvia maksutaakkoja tulisi myös lainsäädännöllisesti rajoittaa tai jaksottaa. Kuluttajaliitto pitää tämänhetkistä tilannetta kohtuuttomana vähävaraisille ja monisairaille potilaille. Kuluttajaliitto katsoo myös, että maksukaton seurantavelvollisuus tulisi siirtää pois asiakkaalta ja viimeistään asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä se tulisi siirtää pois asiakkaalta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjälle.

Kuluttajaliitto esittää hallituksen esitykselle kritiikkiä siitä, etteivät palvelusetelillä hankittujen palvelujen omavastuuosuudet kerrytä maksukattoa. Kuluttajaliitto toteaa, että sosiaali- ja terveystalvelujen asiakkaan valinnanvapaus ei saa olla tosiasiallisesti riippuvainen hänen varallisuudestaan. Jos kunta on ottanut palvelusetelit käyttöön yhtenä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismuotona, niin palvelusetelien tulee olla tosiasiallisesti kaikkien yksilöiden käytettävissä.

Kuluttajaliitto pitää hyvänä asiana sitä, että hallituksen esityksessä on tuotu melko kattavasti esiin esimerkkitalanteita, jolloin peruuttamattomasta poisjäännistä ei saa periä maksua, jos asiakkaalla on esittää hyväksyttävä syy poisjäännille. Kuluttajaliitto pitää positiivisena asiana myös sitä, että hallituksen esityksessä korostetaan asiakasmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen. Kuluttajaliitto kritisoi kuitenkin terveydenhuollon maksujen perimistä, sillä julkisen vallan tulisi turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvelut yksilön varallisuudesta riippumatta.

Lopuksi

Kuluttajaliitto on osallistunut oikeusministeriön työryhmään, jossa on valmisteltu säännöksiä asiakkaansuojan parantamiseksi henkilöön liittyvien palveluiden osalta ja osana tätä valmistelua on esitetty uutta 11 a §:ää asiakasmaksulakiin. Pykälän mukaan asiakasmaksujen alentaminen tai perimättä jättäminen tulisi mahdolliseksi myös palvelussa olleen virheen seurauksena, mikä parantaa potilaiden yhdenvertaisuutta.

Asiakasmaksulakiehdotuksen suurin puutteellisuus on, ettei siinä huomioida palvelun virheen vaikutusta asiakkaan velvollisuuteen maksaa palvelusta asiakasmaksu. Asiakkaansuojan parantamisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että lakiin lisättäisiin mahdollisuus maksun alentamiseen tai poistamiseen palvelussa ilmenneen virheen johdosta (uusi 11 a §). Vaikka asiakasmaksulain uudistuksen jatkovalmistelussa on todettu, ettei asiakasmaksulakia ole mahdollista uudistaa tältä osin tässä yhteydessä, tulisi eduskunnan edellyttää, että uudistus toteutetaan viimeistään asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Helsingissä 15.10.2020

Julia Lumijärvi
Potilaan oikeuksien asiantuntija. HLL, ON

Tiina Vyyryläinen
Vaikuttamistyön päällikkö, OTK